

باید از خداوند سبحان و اعتقاد بر این که عالم محضر خداست و بهوره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت جایگاه دانشگاه و اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، مادران سبحان و اعضاء هیئت علمی و احدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تحفی نکنیم:

- ۱- اصل تحقیق جویی: تلاش در راستای پی جویی تحقیق و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.
- ۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۴- اصل منفعت ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.
- ۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۹- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلودند.

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب **مظفر مرادی** دانش‌آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته: حقوق گرایش: خصوصی که در تاریخ از پایان نامه خود تحت عنوان: "**کاربرد فقهی و حقوقی هوش مصنوعی در دستگاه قضا**"

با کسب نمره دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آنرا در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده‌ام.

۲) این پایان نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴) چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: **مظفر مرادی**

تاریخ و امضاء

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد مرودشت
دانشکده علوم انسانی
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
رشته: حقوق گرایش: خصوصی

عنوان:

کاربرد فقهی و حقوقی هوش مصنوعی در دستگاه قضا

استاد راهنما:

دکتر حجت ایزدی

نگارش:

مظفر مرادی

پاییز ۱۴۰۲

صور تجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو: مظفر مرادی در تاریخ رشته: حقوق گرایش: خصوصی از پایان نامه خود با عنوان: " کاربرد فقهی و حقوقی هوش مصنوعی در دستگاه قضا "

با درجه و نمره دفاع نموده است.

نام و نام خانوادگی اعضاء هیات داوری سمت امضاء اعضای هیات داوری

۱ - دکتر حجت اله ایزدی استاد راهنما

۲ - دکتر محمدرضا حبیبی مهر استاد داور

۳ - دکتر مهدی کاظمی مقدم استاد داور

مراتب فوق مورد تایید است .

مدیر/معاونت پژوهشی

مهر و امضاء

باساس از:

جناب دکتر ایزدی استاد راهنمایم که در همه اوقات از راهنمایی های ایشان بهره وانی و کافی را بردم.

هر هنر استاد بدان معروف شد

جان ناکردان بدان موصوف شد

تقدیم به:

خانواده ام و تمام کسانی که می اندیشد

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	۱
مقدمه:.....	۲
بیان مسأله:.....	۳
اهمیت و ضرورت انجام تحقیق و جنبه های نوآوری آن:.....	۴
اهداف برجسته تحقیق:.....	۴
پرسش ها و فرضیه های تحقیق.....	۴
پرسش اصلی:.....	۴
پرسش های فرعی:.....	۴
فرضیه های تحقیق:.....	۴
فرضیه اصلی:.....	۴
فرضیات فرعی:.....	۵
نحوه جمع اوری داده ها و نحوه ی تحقیق.....	۵
مرور ادبیات و سوابق مربوطه:.....	۵
ساماندهی پژوهش:.....	۶
فصل اول.....	۷
مفاهیم و اصطلاحات.....	۷
مبحث اول:هوش مصنوعی و اجزاء کامپیوتر.....	۸
گفتار اول: تاریخچه هوش مصنوعی:.....	۸
گفتار دوم: تعریف هوش مصنوعی:.....	۸

- گفتار سوم: مبانی هوش مصنوعی ۸
- گفتار چهارم: اهداف هوش مصنوعی: ۹
- گفتار پنجم: صنعت رباتیک ۹
- گفتار ششم: سیستم های خبره ۱۰
- بند اول: اجزا و عناصر سیستم خبره ۱۱
- بند دوم: تأثیرات بالقوه سیستم های خبره ۱۱
- گفتار هفتم: کامپیوترها ۱۱
- بند اول: پنج عمل اساسی کامپیوتر ۱۱
- بند دوم: برنامه های کامپیوتری ۱۲
- بند سوم: ورودی ۱۲
- بند چهارم: خروجی ۱۲
- بند پنجم: سخت افزار ۱۲
- بند ششم: نرم افزار ۱۲
- گفتار هشتم: الگوریتم ۱۲
- گفتار نهم: داده و ورودی و خروجی مورد انتظار: ۱۳
- گفتار دهم: فن آوری اطلاعات ۱۳
- گفتار یازدهم: اینترنت ۱۳
- گفتار دوازدهم: آینده هوش مصنوعی ۱۴
- بند اول: پیش بینی طلاق ۱۴
- بند دوم: پیشرفت وسیع: ۱۴
- گفتار سیزدهم: ربات چت جی پی تی ۱۵
- گفتار چهاردهم: استفاده یک قاضی در کلمبیا از chatgpt برای صدور حکم: ۱۵

مبحث دوم: حقوق و فقه	۱۷
گفتار اول : تعریف حقوق	۱۷
بند اول : رابطه حقوق و علوم طبیعی و ریاضی	۱۷
بند دوم: تاریخچه قانون گذاری در ایران	۱۷
بند سوم: قانون گذاری ایده آل	۱۸
گفتار دوم: فقه	۱۸
بند سوم: علوم مقدماتی فقه و علوم جدید	۱۹
بند چهارم: تعریف قاعده فقهی:	۱۹
گفتار سوم: اهمیت رجوع به قرآن و سنت	۱۹
گفتار چهارم: ایرادات و آسیب های فقه	۲۰
گفتار پنجم: اخلاق	۲۱
فصل دوم	۲۳
کاربرد هوش مصنوعی در دستگاه قضا	۲۳
مبحث اول : کاربرد فقهی هوش مصنوعی در دستگاه قضا	۲۴
گفتار اول : عدم تعارض میان علم و دین	۲۴
گفتار دوم: انقلاب در دستگاه قضا با ورود هوش مصنوعی	۲۵
گفتار سوم: توسعه عدالت بر مبنای حقوق	۲۶
گفتار چهارم: اقتدار و امنیت ملی	۲۸
گفتار پنجم: رعایت نظم منسجم	۳۰
گفتار ششم: ارائه خدمات الکترونیک به شهروندان	۳۱
گفتار هفتم: ابلاغ الکترونیکی پیشرفته	۳۳
گفتار هشتم: کمک به دادگاه های بدوی	۳۴

گفتار نهم: صحت و اصالت اسناد	۳۵
گفتار دهم: هوش مصنوعی و آموزش حقوقی	۳۵
گفتار یازدهم: پرونده الکترونیکی و حذف پرونده کاغذی	۳۶
گفتار دوازدهم: ایرادات و موانع رسیدگی	۳۷
گفتار سیزدهم: سرعت	۳۸
گفتار چهاردهم: عدم نابودسازی مشاغل حقوقی	۳۹
گفتار پانزدهم: جهانی شدن	۳۹
مبحث دوم: هوش مصنوعی به جای قضات	۴۰
گفتار اول: خلاقیت هوش مصنوعی	۴۰
گفتار دوم: عدم اشتباه هوش مصنوعی	۴۱
گفتار سوم: جایگزین قاضی اعلم	۴۲
گفتار چهارم: جواب سریع آرای قضایی	۴۳
گفتار پنجم: دائمی بودن هوش مصنوعی	۴۴
گفتار ششم: عدم نیاز به تصحیح حکم	۴۴
گفتار هفتم: رازداری مطلق هوش مصنوعی	۴۵
گفتار هشتم: امنیت جانی قضات	۴۶
گفتار نهم: عدم خطرات منصب قضا	۴۷
گفتار دهم: عدم تبعیض در قاضی زن و مرد	۴۸
گفتار یازدهم: عدم احساسات و تمایلات خشونت آمیز	۴۸
گفتار دوازدهم: کاهش هزینه ها و مقرون به صرفه بودن	۴۹
گفتار سیزدهم: انجام اداب دادرسی	۵۱
بند اول: رعایت و مساوات	۵۱

بند دوم: استقلال و تأثیر پذیری	۵۲
بند سوم: دقت در فهم موضوعات	۵۳
بند چهارم: توجه به دلایل و مستندات	۵۴
گفتار چهاردهم: حفظ امنیت عاطفی	۵۵
فصل سوم:	۵۶
اخلاق و مسئولیت در هوش مصنوعی	۵۶
مبحث اول: اخلاق در هوش مصنوعی	۵۷
گفتار اول: رابطه فرهنگ و اخلاق	۵۷
گفتار دوم: رشد نیروی انسانی آشنا با حوزه حقوق و کامپیوتر	۵۸
گفتار سوم: مالکیت فکری	۵۸
بند اول: حقوق معنوی هوش مصنوعی	۵۹
بند دوم: ویژگی های حقوق معنوی	۵۹
گفتار چهارم: بالاترین استاندارد خدمات قضایی	۶۰
گفتار پنجم: غیرخواهی و احساسات نوع دوستانه	۶۰
گفتار ششم: رهایی از احساسات نگران کننده	۶۱
گفتار هفتم: اصل اعتماد	۶۳
گفتار هشتم: شتاب زدگی	۶۴
گفتار نهم: نتایج فساد آمیز	۶۴
گفتار دهم: غرور علمی	۶۵
گفتار یازدهم: نیازهای اجتماعی	۶۶
گفتار دوازدهم: موانع هوش مصنوعی	۶۸
بند اول: امنیت داده ها	۶۸

- بند دوم: رعایت حق الله وحق الناس ٦٩
- بند سوم: ماشین ها حق ندارند انسان را از بین ببرند ٧١
- بند چهارم: مصالح مردم ٧٢
- گفتار سیزدهم: اصلاح ارتباط با اپلیکیشن های بین المللی کاربردی ٧٣
- گفتار چهاردهم: استحکام ٧٤
- گفتار پانزدهم: کدهای اخلاقی به هوش مصنوعی ٧٥
- مبحث دوم: مسئولیت هوش مصنوعی ٧٦
- گفتار اول: مسئولیت ٧٦
- گفتار دوم: هوش مصنوعی مثلی است یا قیمی؟ ٧٦
- گفتار سوم: مفهوم عیب ٧٧
- گفتار چهارم: حدود مسئولیت انسان ٧٧
- گفتار پنجم: مسئولیت گریزی ٧٨
- گفتار ششم: مسئولیت ناشی از اشیا بی جان ٧٨
- گفتار هفتم: تقصیر هوش مصنوعی به چه مواردی برمیگردد؟ ٧٩
- بند اول: ویروس ٧٩
- بند دوم: تقصیر به کارگیرندگان ٨٠
- بند سوم: تقصیر سازندگان و تولیدکنندگان هوش مصنوعی ٨١
- بند چهارم: متصدیان حمل و نقل سخت افزارات هوش مصنوعی ٨٢
- گفتار هشتم: جبران خسارت در حقوق ایران ٨٢
- گفتار نهم: از مسئولیت هوش مصنوعی معاف شدن ٨٣
- بند اول: قاعده احسان ٨٣
- بند دوم: قوه قاهره ٨٣

گفتار دهم: بیمه و مسئولیت مدنی	۸۴
نتیجه گیری	۸۶
پیشنهادهات	۸۷
منابع و ماخذ	۸۸
منابع و ماخذ	۸۹
کتاب	۸۹
مقالات	۹۱
قوانین	۹۳
جرايد	۹۳
پلتفرم	۹۳
منابع خارجی	۹۳
Abstract :	94

چکیده

گسترش روز افزون فناوری در دنیای امروز همواره چالش برانگیز است، هوش مصنوعی در گذشته به عنوان ابزاری شناخته میشد که فعالیت های هوشمندانه را مدلسازی می نمود اما امروزه هوش مصنوعی پای در عرصه تعاملات با انسان ها نهاده و استقلال عمل داشته، همین امر باعث شده که به دنبال جایگاه حقوقی آن در جامعه باشیم. استفاده از هوش مصنوعی در دستگاه قضا نیازمند بررسی جایگاه، راهکارها، مزایا، قابلیت ها و خطرات آن در این سیستم است. در این راستا این سوال مطرح است که آیا هوش مصنوعی قادر است اموری مانند قضاوت، وکالت و ... را به نحوی شایسته انجام دهد؟ به همین منظور در پژوهش حاضر سعی شده است تا ظرفیت های هوش مصنوعی در به کار گیری تمامیت رفتارهای انسانی در دستگاه قضا بررسی گردد. روش گردآوری اطلاعات در پژوهش حاضر کتابخانه ای بوده و با بررسی های صورت گرفته میتوان گفت با توجه به قابلیت های غیر قابل انکار هوش مصنوعی در مقایسه با انسان و کمتر شدن خطاهای انسانی، استفاده از هوش مصنوعی در سیستم قضا میتواند علاوه بر حذف هزینه های انسانی باعث تسریع در روند پرونده های قضایی، صرفه جویی در وقت و هزینه شود.

کلید واژه: هوش مصنوعی، فقه، علم حقوق، اخلاق

مقدمه:

هوش مصنوعی در حال متحول کردن دنیایی است که در آن زندگی می کنیم، در حال حاضر ما ابزارهای هوش مصنوعی داریم که می توانند ببینند، بشنوند، صحبت کنند، بخوانند، بنویسند و یا آثاری را خلق کنند. این فناوری از ابزارهای ساده و ابتدایی شروع و به مرور به جایگاهی رسیده است که زنگ هشدار جایگزینی آن به جای انسان ها را به صدا درآورده است. با پیشرفت های چشمگیر این فناوری، نگرانی هایی به وجود آمده است که هوش مصنوعی ممکن است جایگاه نسل بشری را به راحتی تصاحب نماید و تمامی ابعاد زندگی بشر را درگیر کند.

در ابتدا نیاز است تا به تعریفی از این فناوری که در تعاریف عامه بسیار چالش برانگیز شناخته شده است داشته باشیم. دانشمندان و پژوهشگران فعال در این حوزه با مفهومی به نام یادگیری ماشین، کارکرد و رفتار و تفکرات این فناوری را تعریف می کنند. با وجود رفتار هوشمندانه هوش مصنوعی اما این فناوری یک فناوری هوشمند نیست بلکه ارتباطی قوی با فناوری های هوشمند دارد. این فناوری های هوشمند اخیراً در حوزه های زیادی از جمله مطالعات حقوق مورد استفاده قرار گرفته است.

با توجه به همگام شدن تمامی بخش های زندگی با فناوری های روز از جمله هوش مصنوعی و درگیر شدن مسائل حقوقی با این فناوری، شناسایی و برنامه ریزی صحیح جهت به کار گیری هوش مصنوعی در سیستم قضا یکی از چالش برانگیز ترین بخش های جدید در مطالعات حقوقی است. هوش مصنوعی امکانات هیجان انگیزی را نوید می دهد همین طور که ما در این چشم انداز فناورانه پیش می رویم و حرکت می کنیم مهم است که نگرانی های اخلاقی و انطباقی آن با فقه و قانون را بشناسیم. انسان برای حفاظت از خود و اطمینان از استفاده هوش مصنوعی در مسیر تحولات مثبت مقرراتی را بر اساس آن باید لحاظ کند.

هوش مصنوعی سطحی از ابزارهای دست انسان است که قدرت تحلیل، پاسخگویی و عکس المعلى نسبتاً مستقل از سازنده خود را فراتر از انسان و با دقت و سرعت بالاتری ارائه می دهد، این قابلیت ها در دستگاه قضایی میتواند مسیر قضاوت و بخش های حقوقی را متحول سازد. در این پایان نامه محقق به دنبال بررسی کاربرد هوش مصنوعی در دستگاه قضا و بررسی فرصت ها و چالش های پیش رو است.

بیان مسأله:

نظام حقوقی به عنوان یکی از بزرگترین سیستم هایی است که با اسناد و متون سروکار دارد. این اسناد و متون نقش مهمی در سیستم قضایی ایفا می کنند و به وکلا و قضات کمک می کنند که یک پرونده را بررسی و با عدالت در رسیدگی آن رأی صادر کنند.

این امر مهمترین دلیل برای استفاده از فناوری های روز دنیا جهت پردازش این اطلاعات و اسناد است. هر چند تاکنون نیز سیستم قضا از این امکانات جهت سازماندهی اطلاعات بهره برده است اما تلاش های روز افزون و گسترش فناوری در تمامی جنبه ها این امر را ضروری می سازد تا از فناوری هوش مصنوعی که به صورتی نوظهور در عصر امروز تمامی جنبه های انسانی را پوشش می دهد نیز استفاده نماید.

امروزه سیستم حقوقی به لطف پذیرش تکنولوژی دستخوش تحول بزرگی شده است. با دیجیتالی شدن سیستم های دادگاهی و حقوقی داده های فراوانی مانند قوانین، حکم های صادره از سمت قاضی، کتاب ها، راهنمایی های عملی، بازبینی های قانون، گزارش های خبری و ... جمع آوری شده که هوش مصنوعی می تواند به سازماندهی، جست و جو و خلاصه کردن آنها کمک کند.

ورود فناوری هوش مصنوعی به عرصه حقوقی نیازمند بررسی تمامی ابعاد آن در این بخش است، از آنجا که پیشرفت های هوش مصنوعی بسیار سریع و غافلگیر کننده بوده اند نیاز است که سیستم حقوقی از آن عقب نماند و همگام با آن پیش رود، هرچند این سرعت عمل باعث شده تا دانشمندان و پژوهشگران نتوانند به خوبی به نظریه پردازی در این حیطه بپردازند.

به کارگیری هوش مصنوعی در بخش حقوقی نیازمند بررسی ابعاد مختلف به کار گیری آن، نظیر هوشمندی، دقت عمل، رفتار منطقی و... خواهد بود و فرصت های ایجاد شده و همچنین چالش های مورد بحث باید به خوبی مشخص و قابل پیگیری باشد. عدم آگاهی و نداشتن اطلاعات کافی در این خصوص میتواند ضررهای جبران ناپذیری را به بخش حقوقی وارد نماید. لذا قبل از به کارگیری این فناوری مفید و سودمند باید ابعاد آن بررسی و تمامی جنبه های استفاده از آن با توجه به ویژگی و ماهیت دستگاه قضا مورد بررسی قرار گیرد.

با توجه به نوظهور بودن هوش مصنوعی و نبود منابع مطالعاتی کافی در این زمینه از این رو پژوهش حاضر با بررسی کاربرد هوش مصنوعی در دستگاه قضا به دنبال پاسخ به این سوال است که کاربرد هوش مصنوعی در دستگاه قضایی کشوری چه مزیت ها و چه خطراتی را می تواند به همراه داشته باشد؟ و اصولا کاربرد هوش مصنوعی در سیستم قضایی را مورد بحث و بررسی قرار می دهد.

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق و جنبه های نوآوری آن:

هوش مصنوعی به الکتریسته شباهت دارد که بصورت آرام جهان را فرا خواهد گرفت. برای نظم نوین جهانی باید از این علم تبعیت کرد که جامعه باید با افزایش بلوغ دیجیتال و سواد حقوقی در هوش مصنوعی آشنا شود. همجواری انسان و هوش مصنوعی جای نگرانی ندارد. تعامل الکترونیک با سازمان های قضایی موجب سهولت در بسیاری از موارد و موضوعات این سازمان می شود. نظام حقوقی اسلام باید از توسعه علم الکترونیک که منطبق بر فقه و حقوق باشد استقبال کند. همچنان که ظرفیت های الکترونیک و کامپیوتر چنان گسترده می باشد که شگفتی بسیاری را برانگیخته است.

اهداف برجسته تحقیق:

این پایان نامه در تلاش است که کمک به دستگاه قضایی داشته باشد. با توجه به اینکه به زودی تمام نظام های حقوقی از هوش مصنوعی استفاده خواهند کرد پیشروی در راستای فقه و حقوق برای ساخت ماشین هایی که بتواند مثل انسان فکر و عمل کند تحولات عظیمی در دستگاه قضایی کشور به وجود خواهد آورد و نظام حقوقی اسلام دوباره سرآمد سایر نظام های حقوقی خواهد بود.

پرسش ها و فرضیه های تحقیق

پرسش اصلی:

۱- از دیدگاه فقه و حقوق هوش مصنوعی چه کاربردی در دستگاه قضایی می تواند داشته باشد؟

پرسش های فرعی:

۱- تناسب بین اخلاق و هوش مصنوعی به چه نحوی باید باشد؟

۲- مسئولیت پذیری هوش مصنوعی به چه صورت می باشد؟

فرضیه های تحقیق:

فرضیه اصلی:

۱- استفاده از هوش مصنوعی در جهت استقرار عدالت و ارائه خدمات حقوقی بهتر به دستگاه قضا کمک می

کند

فرضیات فرعی:

۱- در صورت تقویت و پیشرفت این فن آوری و انطباق آن با موازین اسلامی و اخلاقی ان شا الله راه حق کشی و آزار و اذیت نوع بشر محدودتر خواهد شد

۲- باید شرکت های بیمه در مسئولیت پذیری هوش مصنوعی نقش گسترده ای داشته باشند.

نحوه جمع اوری داده ها و نحوه ی تحقیق

روش انجام تحقیق از نوع کتاب خانه ای می باشد-تحقیق بنیادی نظری می باشد.همچنین از مقالات، کتاب های مورد نیاز و نیز از شبکه جهانی اطلاعات، اینترنت نیز استفاده شده است.

مرور ادبیات و سوابق مربوطه:

۱- هوش مصنوعی در قوانین موضوعه کشور ما به عنوان یکی از روش های دادرسی قضایی و نیز آگاه سازی عمومی و شفاف نمودن فرایندها شناخته می شود. برای طراحی یک فرآیند منصفانه و برون رفت صرفا نظری، گروهی از کارشناسان علم حقوق و مهندسی مشترکا بر طراحی و آزمون های الگوریتم هوش مصنوعی نظارت کنند و در نهایت مدلی که منصفانه ترین خروج را وفق ارزش ها و قوانین موضوعه هر کشور ارائه می دهد انتخاب و توصیه کنند.^۱

۲- پیرامون حکم تکلیفی به کار گرفتن هوش مصنوعی به عنوان قاضی دو دیدگاه موجود است. بعضی بر این عقیده اند که اگر فردی صرفا مأذون از طرف قاضی در تطبیق مفاهیم و احکام بر مصادیق آن باشد و مصون از خطا و اشتباه باشد بعید نیست که جایز باشد بعضی از فقها برای به کارگیری آن حکم حاکم شرع را لازم دانسته اند و بعضی تأمل به عدم جواز می باشند.^۲

۳- خلاء حقوق و قوانین در زمینه هوش مصنوعی و ربات های مبتنی بر هوش مختار، اگر چه اکنون شاید کمتر احساس می شود، با پیشرفت تصاعدی فناوری به زودی موجب مشکلات عدیده در زمینه حقوق تجارت و حقوق خصوصی خواهد شد در نظر گرفتن نقش مستقل ربات های مبتنی بر هوش مصنوعی خودمختار در فرآیند معاملات، علاوه بر عدم امکان جبران خسارت وارده در شرایطی که هوش مصنوعی خلاف مصالح کاربر عمل می کند، موجب خواهد شد که وضعیت حقوقی معاملات انجام شده توسط هوش

^۱ مصطفوی اردبیلی، سید محمد مهدی، و تقی زاده انصاری، مصطفی، و رحمتی فر، سمانه (۱۴۰۱). کارکرد ها و بایسته

های هوش مصنوعی از منظر دادرسی منصفانه. فصلنامه علمی و حقوقی فناوری نوین. سال ۱۴۰۱، شماره ۶.

^۲ طباطبایی، سیده فاطمه، و بینش به نیا، الهه (۱۴۰۰). حکم تکلیفی هوش مصنوعی به عنوان قاضی. مجموعه مقالات

حقوقی. سال ۱۴۰۱ شماره ۷۵.

مصنوعی از نظر فقه، به دلیل وجود غرر ناشی از عدم علم تفصیلی کاربر به عوضین معاملات آتی باطل می باشد.^۱

۴- یکی از متغیرهای با اهمیت در ارزیابی نظام عدالت، مقوله سرعت در ساختار نظام و جریان دادرسی است. تسریع در دادرسی و استفاده از فن آوری در ابلاغ، تبادل لوایح و ... موجب چابک سازی، پویایی و ایجاد فضای اعتماد و بازدهی می شود در این راستا استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات موجب بهبود مدیریت قضایی می گردد.^۲

تفاوت کار این محقق با افرادی که در این زمینه کارهایی انجام داده اند در این است که: با توجه به اینکه دامنه هوش مصنوعی بسیار وسیع می باشد نگاه جامع تر و کلی تر به این موضع خواهم داشت و از منظر فقه و قانون به آن می پردازم و با به روز شدن فناوری، ابزارهای جدید تری را در اختیار دارم.

ساماندهی پژوهش:

از نظر دسته بندی مطالب، صرف نظر از مقدمه، موضوع در سه فصل جداگانه طبقه بندی گردیده است. در فصل نخست محقق ضمن بیان مفاهیم، در مقام ارائه تعاریفی در خصوص مفاهیم کلیدی تحقیق برآمده و در فصل دوم به کاربرد هوش مصنوعی در دستگاه قضا اشاره شده که شامل دو مبحث با عنوان: مبحث اول: کاربرد هوش مصنوعی در دستگاه قضا و مبحث دوم: هوش مصنوعی به جای قضات اختصاص دارد و فصل سوم به عنوان اخلاق و مسئولیت هوش مصنوعی تشریح شده که شامل دو مبحث، مبحث اول: اخلاق هوش مصنوعی و مبحث دوم: مسئولیت هوش مصنوعی اختصاص دارد و در خاتمه ی مباحث نیز با یک نتیجه گیری کلی و ارائه پیشنهادات و راهکارهایی به تبیین منابع و مأخذ مبادرت شده است.

^۱ نخجوانی، علی، یاقوتی، ابراهیم (۱۴۰۱). وضعیت حقوقی معاملات انجام شده توسط هوش مصنوعی. فصلنامه پژوهش

های اقتصادی و تجاری. سال ۱۴۰۲، شماره ۱

^۲ شهبازی نیا، مرتضی، و غمامی، مجید، و جوان، صدیقه (۱۳۹۵). فن آوری و اطلاعات و ارتباطات و عدالت

قضایی. فصلنامه دیدگاه های حقوق قضایی. سال ۱۳۹۶، شماره ۷۹.